

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku J.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 5 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje radcy prawnemu K.K. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w [...]. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną
o bieżącą stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów
pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu
kasacyjnym,**
- 3. nie obciąża wnioskodawcy kosztami zastępstwa
procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 5 czerwca 2018 r. oddalił apelację wnioskodawcy J.S. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 14 lutego 2018 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 29 grudnia 2014 r., stwierdzającej, że wnioskodawca jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność

gospodarczą, będąca wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 25 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne oraz ocenę materiału dowodowego Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca jako wspólnik jednoosobowej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Przedsiębiorstwa Wielobranżowego A. i jedyny członek zarządu faktycznie od dnia 25 listopada 2013 r. zaprzestał wykonywania działalności gospodarczej w związku z doznany w tym dniu udarem niedokrwiennym mózgu. W zaświadczeniu lekarskim z dnia 7 listopada 2015 r. lekarz sądowy potwierdził brak możliwości prowadzenia przez wnioskodawcę działalności gospodarczej z uwagi na głębokie zaburzenia mowy, utratę zdolności pisanie, niedowład połowiczny kończyn, zaburzenia pamięci. To samo wynika z opinii biegłych sądowych z zakresu neurologii i kardiologii. Wnioskodawca od dnia 1 czerwca 2012 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim, potem pobierał świadczenie rehabilitacyjne do dnia 24 listopada 2014 r., a po doznaniu udaru mózgu ubiegał się o przyznanie zasiłku chorobowego i świadczeń rehabilitacyjnych. Wnioskodawca nie przedłożył żadnych dowodów na okoliczność, że jego Spółka od dnia 1 czerwca 2012 r. wykonywała jakiekolwiek roboty budowlane bądź inne (sprzedaż detaliczną części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, czy prowadziła działalność rachunkowo-księgową), nie wykazały tego też zeznania świadków. Spółka nie zatrudniała na czas choroby wnioskodawcy pracowników czy osób na umowę zlecenia. Wobec tego Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że wystąpienie afazji po udarze mózgu uniemożliwiało wnioskodawcy prowadzenie działalności gospodarczej i dlatego od dnia 25 listopada 2013 r. nie podlegał on obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej jako ustawa systemowa) jako jedyny wspólnik.

Wnioskodawca w całości zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem

kosztów postępowania wywołanych skargą kasacyjną, w tym wynagrodzenia i kosztów pełnomocnika z urzędu, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie, że ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe skarżącego nie ustało od dnia 25 listopada 2013 r., a także zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz kosztów sądowych wywołanych skargą kasacyjną, w tym wynagrodzenia i kosztów poniesionych przez pełnomocnika z urzędu, które nie zostały zapłacone w całości.

Skargę kasacyjną oparto na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c., zarzucając naruszenie: 1) art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 11 ust. 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, przez błędne uznanie, że skarżący nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 25 listopada 2013 r.; 2) art. 13 pkt 4 w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, przez błędne uznanie, że skarżący nie podlega ubezpieczeniu wypadkowemu od dnia 25 listopada 2013 r.; 3) art. 13 pkt 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, przez błędne uznanie, że skarżący nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu od dnia 25 listopada 2013 r.; 4) art. 382 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 w związku k.p.c. i art. 386 § 6 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania, czy czasowe zaprzestanie aktywnej działalności gospodarczej jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spowodowane chorobą jedyne go wspólnika spółki, przy jednoczesnym prowadzeniu przez spółkę spraw bieżących (np. prowadzenie księgowości, składanie deklaracji, występowanie przed urzędami i sądami), bez zawieszenia działalności tej spółki, może prowadzić do uznania, iż jedyny wspólnik spółki zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej od dnia wystąpienia choroby, a tym samym nie podlega od dnia wystąpienia choroby ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu, wypadkowemu oraz chorobowemu na podstawie przepisów ustawy systemowej. Ponadto skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z powodu „naruszenia szeregu przepisów i zasad postępowania, które miały wpływ na kształt i treść wydanego ostatecznie rozstrzygnięcia w sprawie”, a to art. 382 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. w

związku z art. 386 § 6 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w związku z art. 299 k.p.c. w związku z art. 386 § 6 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy nadmienić, że dopuszczalność wnoszenia skargi kasacyjnej jest ograniczona, co wynika z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Skarga kasacyjna nie jest więc kolejnym środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja RP w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia

prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 20 marca 2018 r., III PK 56/17, LEX nr 2496289; z dnia 12 marca 2018 r., III CSK 288/17, LEX nr 2490573; z dnia 24 maja 2017 r., I UK 375/16, LEX nr 2343071; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011;

z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przedstawione w skardze „zagadnienie prawne” nie wskazuje żadnych konkretnych przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane ani argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym jej redagowaniu. Stąd przedstawiony w skardze problem należało uznać za pozór przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Należy przy tym przypomnieć, że w rozpoznawanej sprawie Sady obu instancji miarodajnie ustaliły, że skarżący w związku z doznany udarem niedokrwiennym mózgu od dnia 25 listopada 2013 r. zaprzestał wykonywania działalności gospodarczej, co potwierdzają opinie biegłych, zeznania świadków, a sam skarżący nie przedłożył kompletnych dokumentów księgowych, przez co same deklaracje ubezpieczeniowe, podatkowe i sprawozdania finansowe Spółki nie znajdują potwierdzenia w dokumentach źródłowych. Tymczasem przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne odnosi się do odmiennej sytuacji, w której mimo choroby jedyne go wspólnika spółki jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka prowadziła swoje sprawy bieżące (np. prowadzenie księgowości, składanie deklaracji, występowanie przed urzędami i sądami). Oznacza to, że sformułowane w skardze zagadnienie prawne wykracza poza ustalony w sprawie stan faktyczny. Natomiast, zarówno charakter zgłoszonego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, LEX nr 2497714).

Z kolei powołanie się przez autora skargi na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej zobowiązuje go do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do

wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695; z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 48/18, LEX nr 2508124). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona, skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałyby polegać na

oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96 - OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436).

W świetle motywów zaskarżonego wyroku nie można zaś przyjąć, że nastąpiły uchybienia o charakterze elementarnym przepisom wymienionym przez skarżącego, a o oczywistej zasadności skargi nie stanowi lakoniczne stwierdzenie, że „skarga jest oczywiście uzasadniona z powodu naruszenia szeregu przepisów i zasad postępowania, które miało wpływ na kształt i treść wydanego ostatecznie rozstrzygnięcia w sprawie”.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 102 k.p.c.